Nr. 8. Kraków, 15 Lipca. 1910. Rok IX.

PRZEGLĄD ZDROJOWO-KĄPIELOWY
i
PRZEWODNIK TURYSTYCZNY

OFICYALNY ORGAN I WŁASNOŚĆ POLSKIEGO TOW. BALNEOLOGICZNEGO.
PREZES: **PROF. Dr. STANISŁAW PAREŃSKI.**

Czasopismo ilustrowane. — Wychodzi cały rok co dni 14

pod redakcyą
Dra Jana Frączkiewicza, Dra Zenona Pelczara, Dra Zygmunta Wąsowicza i Dra Józefa Zanietowskiego.
Dział kosmetyczno-lekarski: **Dr. Luster.**

Redakcya i Administracya: **Kraków, Pańska 5.**

Lokal redakcyjny i administracyjny otwarty codziennie od godz. 8—10 przedpoł. i od 3—6 popoł. z wyjątkiem niedziel i świąt.

Prenumeratę przyjmują Zarządy zdrojowe, biura ogłoszeń i księgarnie tak w kraju jak i zagranicą.

Warunki prenumeraty z przesyłką pocztową:

	w Austryi	w Niemczech	w Król. Pol. i Rosyi.
Rocznie	6 K — h.	6 Mk — fen.	3 Rb. — kop.

„Przegląd zdrojowo-kąpielowy“ znajduje się w pociągach osobowych i pospiesznych oraz we wszystkich kawiarniach, cukierniach, hotelach i restauracyach. P. T. Lekarzom w Galicyi, W. Ks. Poznańskiem i Królestwie Polskiem „Przegląd“ rozsyła się bezpłatnie.

Ceny ogłoszeń:
Ogłoszenia za 1 wiersz petitowy lub jego miejsce 40 h. Nadesłane za wiersz garmondu lub jego miejsce 1 kor.

Ogłoszenia prócz Administracyi przyjmują wszystkie biura ogłoszeń w kraju i R. Mosse i Haasenstein w Wiedniu.

Tabela porównawcza

zdrojowisk polskich ze zdrojowiskami niemieckiemi (pruskiemi) i innych krajów

podług tablicy,

ułożonej przez Dra H. Dobrzyckiego *) (w Warszawie).

L.	Główne 8 grup	Podgrupy i ich charakter chemiczny	Zdrojowiska niemieckie	Zdrojowiska polskie	Zdrojowiska innych krajów	Uwagi
1.	**I. Cieplice obojętne** (zawierają bardzo mało części stałych, nie więcej nad 0·6 w litrze). Rozróżniamy:	1. Cieplice o ciepłocie niższej od ciepłoty ciała lub ciepłoty tej bliskie.	**Badenweiler** (w Schwarzwaldzie). **Schlangenbad** (w Hessen Nassau). **Landeck** (Śląsk pruski).	**Jaszczurówka** (Olczysko) pod Zakopanem.	**Neuhauss, Römerbad, Tüffer,** w Styryi. **Johannisbad** (Czechy). **Pfäffers, Ragatz,** w Szwajcaryi.	Cieplicami (termami) zwiemy służące głównie do kąpieli zdroje, których naturalna ciepłota jest bliską ciepłoty ciała lub od niej wyższą. Jedyna polska cieplica Jaszczurówka (20·4° C.) nie może wprawdzie zastąpić innych cieplic o wyższej ciepłocie, daje się jednak z korzyścią dla chorych stosować jako uzupełnienie innych zabiegów wodoleczniczych.
2.		2. Cieplice o ciepłocie wyższej, niż ciepłota ciała.	**Warmbrunn** (na Śląsku pruskim). **Wildbad** (w Wirtembergii).	—	**Cieplice** (Teplitz w Czechach). **Gastein** (Gastuń w Salzkammergut).	
3.	**II. Szczawy proste** (wody stołowe).	Zawierają bardzo mało części stałych, a jedynym działającym w nich składnikiem jest kwas węglowy.	**Apollinaris** (Prusy nadreńskie). **Fachingen** (Prusy). **Selters** (Hessen-Nassau) i wiele innych.	**Krościenko** nad Dunajcem (Galicya). **Głębokie** (w Galicyi, najbogatsza szczawa stołowa, dotąd na potrzeby zamiejscowe nie eksploatowana).	**Bilin, Giesshübl, Krondorf,** w Czechach. **Gleichenberg, Klausenquelle,** w Styryi. **Bussang** we Francyi. **Narzan** na Kaukazie i wiele innych.	W nowszych czasach, gdy zaczęto dokładnie badać różne zdroje, w wielu z nich stwierdzono obecność wolnego CO_2 i ilość części stałych, odpowiadającą znanym wodom alkal. Tą drogą ujawniono n. p. wodę oblęgorską „Ursus“ i wodę żytnicką w Żytnikach na Podolu.

*) Dr. H. Dobrzycki. Zdrojowiska i miejscowości lecznicze w Niemczech oraz nasze względem nich stanowisko. Warszawa 1908.

L.	Główne 8 grup	Podgrupy	Zdrojowiska niemieckie	Zdrojowiska polskie	Zdrojowiska innych krajów	Uwagi
	III. W o d y a l k a l i c z n e. (Zawierają: dwuwęglany i węglany alkal. zwykle w znacznej ilości, NaCl, związki litu, siarkan sodowy i magnowy oraz arsen i CO_2 we wszelkich postaciach — związany, pół związany, wolny). Rozróżniamy:					
4.		1. Szczawy alkal., zawierające przewagę dwuwęglanów alk. (głównie dwuwęglan sodu).	**Neuenahr** (Prusy). **Obersalzbrunn** (Kronenquelle na Śląsku pruskim). **Kudowa** (Eugenbu. na Śląsku pr.). Wody poprzedn. (II) grupy i inne.	**Krościenko** (nad Dunajcem w Galicyi). **Głębokie** (w Galicyi, patrz grupa II).	**Vichy** (źródła Celestins, Grande Grille i Vals — la Madelaine; Francya). **Bilin, Krondorf** i w. i. (Czechy) **Borżom** (na Kaukazie).	Grupa II (szczawy proste) bardzo są zbliżone do tej podgrupy i stąd w wielu balneologiach jedna i ta sama woda tu i tam figuruje.
5.		2. Szczawy alkal., zawierające prócz dwuwęgl. alk. związki litu.	**Obersalzbrunn** (Oberbrunnen i Kronenquelle na Śląsku pruskim).	3 te podgrupy reprezentuje: **Szczawnica** (w Galicyi) z jej 7 zdrojami, a mianowicie: Magdaleny i Józefiny (silne szczawy solankowe sodowo-solne); Wandy, Stefana i Waleryi (szczawy solankowo-sodowe); Jana (szczawa solankowa sodowo-żelazista); Szymona (szczawa solankowo-litowa).	**Salvator** (Węgry). **Bilin** (Sauerquelle i Josephsquelle w Czechach).	Zdroje szczawnickie w swym składzie ilościowym przedstawiają dość wybitne różnice: w dwuwęglan sodu i magnezyi najbogatszy jest zdrój Magdaleny; w chlorek sodu tenże zdrój i zdrój Józefiny; w siarkan sodu też te same zdroje; w dwuwęglan litu — zdrój Szymona; w wolny CO_2 — zdrój Stefana; zdrój Jana zawiera więcej, niż inne, dwuwęglanu żelaza. Zdroje Waleryi i Wandy zajmują miejsce pośrednie.
6.		3. Szczawy alkal.-solankowe, zawierające chlorek sodu	**Ems** (Kraenchen, Kesselbrunn i Victoria w Hessen-Nassau). **Weilbach** (Natron-Lithionqu., tamże). **Obersalzbrunn** Oberbrunnen na Śląsku pruskim). **Soden** (w Hessen-Nassau).		**Gleichenberg** (Constantins i Emmaqulle w Styryi). **Łukaszowice** (Luchaczowice na Morawach).	
7.		4. Szczawy alkal. - solne, zawierające prócz dwuwęglanu alkalicz., siarkan sodu.	**Elster** (Salzquelle w Saksonii).		**Karlsbad, Marienbad,** (Czechy). **Franzensbad** (Salzquelle w Czechach). **Rohitsch** (w Styryi). **Tarasp** (w Szwajcaryi).	
8.		Wody alkaliczne składem swym do powyższych zbliżone, lecz prócz tego zawierające arsen.	**Kudowa** (Eugenqu. na Śląsku pr.) — bardzo słaba: zawiera tylko 0·002 arsenu.	—	**La Bourboule** (źródła Percière i Sedaiges we Francyi).	Niniejszą podgrupę wyróżniamy tylko dla ścisłości w klasyfikacyi, gdyż z wyjątkiem zdrojów La Bourboule nie przepisujemy wód alkalicznych (np. Vichy) dla arsenu, choć te arsen zawierają.

L.	Główne 8 grup	Podgrupy	Zdrojowiska niemieckie	Zdrojowiska polskie	Zdrojowiska innych krajów	Uwagi
9.	**IV. Solanki.** (Główną ich część składową stanowi sól kuchenna). Rozróżniamy:	1. Solanki zimne.	**Reichenhall** (Bawarya). **Kreuznach** (gradirt. i einf. Soole w Prusiech). **Kołobrzeg** w Pomeranii) i w. i.	**Ciechocinek** (K.P.) **Truskawiec** (zdroje Maryi, Zofii i Bronisławy w Galicyi). **Rabka** (zdrój Krakusa),	**Ischl,** **Hallstadt,** **Aussee,** } w Salzkammergut. **Gmunden** (Austrya górna).	Solanki i szczawy solankowe zimne pod wzgl. skuteczności nie stoją niżej od solanek i szczaw solank. z natury ciepłych; w miarę potrzeby należy je tylko sztucznie ogrzać.
10.		2. Solanki gorące.	**Wiesbaden** (Nassau).	Solanki krajowe, (podegrzane do odpowiedniej ciepłoty).	**Balarue** (Francya). **Bourbonne - les Bains** (tamże). **Bataglia** (Włochy niedaleko Wenecyi).	
11.		3. Szczawy solankowe zimne.	**Kissingen** (Bawarya). **Soden** (w Nassau). **Homburg** (Elisabethbrunnen, Soolbrunnen w Nassau).	**Rymanów** (zd. Kl.) **Truskawiec** (zdrój Surowica). Solanka ciechocińska lub zdrój Nr. 2 w Druskiennikach nasycone CO_2.	Szczaw solank. 3-ej i 4-ej podgrupy w krajach bliżej nas położonych nie znajdujemy. Gdzie tylko znajdują się solanki, tam w miarę potrzeby ogrzewają je i nasycają CO_2, podając je jako szczawy solank. zimne lub ciepłe.	Zdrój Klaudyi w Rymanowie może całkowicie zastąpić Kissingen (zdroje Rakoczy i Pandura), a nawet jest od nich skuteczniejszy (zaw. Na_2CO_3).
12.		4. Szczawy solankowe gorące.	**Oeynhausen** (Westfalia). **Soden** (Soolsprudel w Nassau). **Nauheim** (Friedr.-Wilhelm Sprudel w Hessyi).	Zdroje poprzedniej podgrupy odpowiednio grzane i ewent. nasycone kwasem węglowym.		Od czasu wprowadzenia płynnego CO_2 nasycanie nim wód zwłaszcza stołowych i solanek stało się powszechnem.
13.		5. Szczawy solankowe, zawierające chlorek litu.	**Salzschlirf** (Bonifaciusbr. w Hessen-Nassau). **Kreuznach** (Elisabethqu. w Prus.). **Nauheim** (Kurbr. w Hessyi).	**Rabka** (zdrój Kazimierza w Galicyi).		Z 15 zdrojów tej podgrupy (zawierających związki litu) zdrój Kazimierza w Rabce zajmuje 3-cie miejsce z rzędu.
14.		6. Solanki z chlorkiem wapna.	**Nenndorf** (w Hessyi) **Königsdorf - Jastrzemb** (concentr. Soole; Śląsk pr.).	**Druskieniki** nad Niemnem (gubern. Grodzieńska).	**Bad Hall** (Austr. g.). **Baasen** (Siedmiogr.) **Also Sebes** (Węgry).	—
15.		7. Solanki zawierające jod (zwykle jodki i bromki razem	**Königsdorf - Jastrzemb** (Śląsk pr.). **Kreuznach** (gradirte Soole w Prus. nadr.) **Heilbrunn** (Adelheidsqu. w Bawaryi)	**Rabka** (zdrój Maryi i Rafaeli w Galicyi). **Iwonicz** (zdrój Karola i Amelii w Galicyi).	**Bad Hall** (Tasilloqu. w Górnej Austryi). **Łuczakowice** (Luisenquelle na Morawach). **Saxon-les Bains,** **Wildegg** } w Szwaj.	Ze względu na b. wysoki stopień mineralizacyi zdroj. Rabczańskich oraz na łatwość rozkładu związków jodo-bromowych, wody te nie mogą być długo przechowywane i z tego powodu nadają się głównie do użycia na miejscu (mniej — do wysyłki).
16.		8. Solanki zawierające brom (zwykle bromki i jodki razem	**Kreuznach** (gradirte Soole i Oranienqu. w Prusiech). **Heilbrunn** (Adelheidsqu. w Bawaryi).	Te same co i w podgrupie poprzedniej.	**Bad Hall** (G. Austr.). **Hall** (Tyrol). **Balaruc** (Francya). **Ischl,** **Hallstadt** } w Salzkammergut.	

L.	Główne 8 grup	Podgrupy	Zdrojowiska niemieckie	Zdrojowiska polskie	Zdrojowiska innych krajów	Uwagi
17.	V. Wody z ziemiami alk.	Prócz alkaliów zawierają związki ziem alkal.	**Lippsringe** w Westfalii). **Wildungen** (Waldeck).	**Birsztany** (Stare źródła w gub. Wileńskiej, pow. Trocki.	**Contrexéville** (Pavillon, Vittel i Pugues St.-Leger we Francyi).	Zdroje Birsztańskie mogą zastąpić wszystkie sprowadzane wody tej grupy. Mają być wkrótce eksploatowane na wywóz.
18.	VI. Wody żelaziste.	1. Szczawy żelaziste, zawierające dwuwęglan żelaza.	**Homburg** (Stahlbrunnen i Schwalbach w Nassau). **Elster** (Moritzquelle w Saksonii). **Pyrmont** (w Waldeck-P.).	**Krynica,** **Żegiestów,** (w Galicyi). **Nałęczów,** **Sławinek,** (Król. Polsk.). **Szepetówka** (Wołyń)	**Bardyów** (Węgry). **Rodua** (Siedmiogr.). **Sangerberg,** **Franzensbad,** (Czechy). **Spaa** (Belgia).	Zwykle wystarczają zdroje krajowe. Wysyłką swych wód zajmuje się tylko Krynica i Żegiestów.
19.		2. Wody żelaziste, zawierające siarczan żelaza i wolny kwas siark.	**Hermannsbad** (Śląsk pr.). **Muskau** (Bade i Neue Schwefelqu. tamże).		**Levico** fort., **Roncegno,** (w Tyrolu). **Mitterbad,** **Srebrenica** (Guberqu. w Bośni).	Lecznicze znaczenie mają wody z dwuwęglanem żelaza. Wody z siarczanem żelaza podajemy głównie dla arsenu, choć ze względu na trudność dawkowania lepiej podawać arsen w rozczynach aptecznych.
20.		3. Wody żelaziste zawierające jeszcze także i arsen.	—	—	Te same co w podgrupie 2-ej (z wyjątkiem Mitterbadu).	
21.	V. Wody gorzkie.	Wody gorzkie, zawierające głównie siarczan sodu i siarczan magnu w znacznej ilości.	**Friedrichshaller** Bitterwasser (w Sachsen - Meiningen); jest znacznie słabsza od innych wód gorzkich.	**Morszyn** (w Galicyi) posiada 6 zdrojów gorzkich, z tych najważn. jest zdrój Bonifacego).	**Victoria,** **Franz. Józ.,** **Huniady Janos.** (na Węgrzech). **Apenta** itd. **Seidschück,** **Püllna,** (w Czechach). **Carabana** (w Hiszpanii).	Woda Morszyńska może zastąpić wszystkie inne tej kategoryi, jako zajmująca pierwsze miejsce tak pod względem ilości składników jak i skuteczności działania.
22.	VIII. Wody siarczane. (Zawierają: siarki metal., NaCl, siarczan sod., magn. i wapn., siarek sodu i mniej lub więcej siarkowodoru oraz małą ilość inn. związków).	Wody siarczane zimne.	**Weilbach** (w Nassau). **Langenbrücken** (w Badeńskiem). **Nenndorf** (w Prusiech).	**Lubień,** **Swoszowice,** (w Galicyi). **Truskawiec** (zdrój Edwarda w Galicyi). **Busk,** **Solec** (w Krół. P.)	**Baden** (pod Wiedn.) **Alveneu,** **Lenk,** **Yverdon** (w Szwajcaryi). **Pierrefonds,** **Allevard,** **Labassere** (we Francyi).	Polskie zdroje mogą wystarczyć do wszelkich celów, które przy pomocy wód tej grupy osiągnąć zamierzamy, tembardziej, że dzisiejsze sposoby ogrzewania wód nie wpływają na ich skład chem.; niema więc dobrej racyi wysyłać chorych do zagranicznych cieplic siarczanych.
23.		Cieplice (termy) siarczane (posiadają często b. wysoką ciepłotę — ponad 60^0 C.).	**Akwisgran** (w Nadreńskiem).	Zimne zdroje siarczane podegrzane do odpowiedniej ciepłoty (zwykle nieco wyższej od ciepłoty ciała) mogą w zupełności zastąpić termy naturalne.	**Trenczyn-Töplitz,** **Piszczany,** (na Węgrzech). **Baden** (w Szwajc.). **Amélie les Bains,** **Eaux Bonnes.** **Vernet** (we Francyi).	

Od Redakcyi.

Zamiast artykułów wydawało się nam najodpowiedniejszą rzeczą w dzień Grunwaldu podać tabelę porównawczą Nestora balneologów, która była ogłoszoną na poparcie bojkotu pruskich badów.

KOSMETYKA.

Dr. LUSTER.

Rady i wskazówki z zakresu lekarskiej kosmetyki.

Wpływ jazdy samochodem na cerę.

Użyłem wyrażenia samochód, bo nim powszechnie się posługują. Właściwie należy mu się miano samojazdu, lecz do nas nie należy rozstrzygnięcie tej kwestyi; niechaj się nad tem lingwiści zastanowią, a tymczasem — jedźmy samochodami.

Z jazdy samochodami wynikają dwie szkodliwości dla cery: nadmierna suchość i zatrata gładkości.

Przyczynę pierwszej wady odgadnie każdy, kto uprzytomni sobie, wśród jakich warunków jazda taka odbywa się. Szalony pęd automobilu stwarza nawet w dniach spokojnych wiry powietrzne, które warunkują szybkie ulatnianie się perspirowanej ze skóry wilgoci, czego koniecanem następstwem musi być suchość i szorstkość cery. Gładkość natomiast cery cierpi w znacznym stopniu pod wpływem pyłu gościńca; pył ten składa się przeważnie z twardych ziarenek krzemu. One to wbijają się w skórę i sprowadzają trwałe oszpecenie, zbliżone nieraz do wytatuowanej skóry. Zrozumieli i odczuli to automobiliści na powiekach i spojówce gałki ocznej, która podlegała częstokroć zmianom zapalnym skutkiem działania krzemianów, wobec czego chronią oczy odpowiednimi okularami.

Z powyższych względów byłoby ze wszech miar wskazane, by kobiety, hołdujące temu nowoczesnemu sportowi, przeciwdziałały ujemnym wpływom, wyżej wzmiankowanym. Do celu tego nadaje się cienka powłoka odpowiedniego kremu, przypudrowana nieszkodliwym pudrem.

Niżej podajemy przepisy na krem i puder odpowiadające powyższym celom.

Rp.
Olei Cocos 30
Vasel. alb. (Virginia) 10.
Glycerini 8
Ol. Bergam. gutt. I.
Krem.

Rp.
Amyli oryzae
Talci venet. aa 15.
Puder.

Nieszkodliwe środki dla nadania włosom połysku.

Natłuszczanie włosów olejkami lub pomadami wpływa nader ujemnie na porost włosów. Jełczejący w temperaturze ciała tłuszcz, drażni skórę i stanowi podatne podłoże do rozwoju mikroorganizinów, zwłaszcza łojotokowych. By nadać suchym matowym włosom połysk, radzimy posługiwać się rozczynem gliceryny z spirytusem w równych częściach. Mieszaninę taką stosować należy w wypadkach, gdy na skórze głowy wytwarza się łupież, a włosy są suche. Jeśli natomiast włosy i skóra są czyste i suche, wówczas wskazany jest tłuszcz, lecz niejełczejący, którym po uczesaniu włosów, nadtłuszczamy wyłącznie powierzchowne warstwy nieznaczną ilością tłuszczu. Do takich tłuszczów zaliczyć należy płynną parafinę, która jako preparat mineralny odpowiada wymaganym postulatom.

Nadmienić wypada, że częste szczotkowanie włosów wywołuje wcale piękny i naturalny połysk.

Czem myć skórę głowy i włosy?

Podstawą racyonalnego pielęgnowania włosów jest niewątpliwie staranne zastosowanie zasad hygieny do skóry głowy. Niestety — błądzą w tym kierunku nieomal wszystkie kobiety, którym się wydaje, iż myjąc włosy raz na miesiąc, czynią zadość całkowicie postulatom hygieny włosów. W rzeczywistości jednakże niema zabieg taki nic wspólnego z racyonalną hygieną, gdyż głównie chodzi w danym wypadku o bardzo skrupulatne odtłuszczenie, oczyszczenie i odkażenie skóry głowy, w której przecież tkwią korzonki włosów. Głównie przeto należy skierować uwagę na skórę, a oczyszczenie samych włosów acz pożądane, stanowi tylko uboczny i jednostronny moment w kwestyi ich pielęgnowania.

Czystość zatem skóry głowy stanowi kardynalny postulat dla prawidłowego rozrostu włosów. Nie posądzam bynajmniej nikogo, a zwłaszcza kobiet, o brak poczucia czystości, lecz wielu nie potrafi uwolnić się od wkorzenionych im przez osoby niepowołane — przesądów i uprzedzeń. A faktem jest, że naleciałości minionych wieków, w których hygiena była w powijakach, przechodzą dziś jeszcze bez zmiany w spuściźnie na młodsze pokolenie. I kto wie, jak długo mniemanoby, że mycie głowy jest szkodliwe, gdyby nie dążenia lekarzy, pragnących podzielić się dorobkiem naukowym ostatniej doby z szerokiemi kołami ogółu. Niektóre atoli momenty usprawiedliwiają poniekąd niechęć kobiet do mycia głowy. Do tych należą: trudność mycia głowy mydłami, tudzież brak pożądanych rezultatów z powodu niedomagań środków kosmetyczno-leczniczych, jakie dotąd pojawiały się w handlu.

Czego właściwie winniśmy żądać od preparatu, mającego na celu hygienę i stronę estetyczną włosów? Oto, w pierwszym rzędzie, winien zawierać składnik dezinfekcyjny, powtóre odznaczać się własnością w wysokim stopniu odtłuszczającą. Ale nie koniec na tem; żądać powinniśmy, by włosom nadawał puszystość, elastyczność i nie zmieniał koloru ciemnych włosów, a wstrzymywał ciemnienie włosów jasnych.

Wszelkim powyższym wymogom czyni zadość Shampoo blond i Shampoo do ciemnych włosów z godłem „Biały Orzeł". Sposób użycia załączony jest do każdej torebki.

Wobec tej nowości, odpada uciążliwe i niedostateczne dla hygieny mycie mydłami, zwłaszcza poza domem, u wód, gdzie brak wygodnych urządzeń zmusza nieraz do zaniedbywania elementarnych reguł hygieny.

Nakoniec nadmieniamy dla poinformowania naszych czytelników, iż wzmiankowany preparat jest do nabycia w Krakowie u firmy: Reim i Ska, Linia A—B.

Dr. Luster.

„I nic nad Boga".
Karta z albumu „Tatry" wydanego nakładem „Stelli" Wydawnictwa Dzieł Sztuki w Bochni.

Odpowiedzi Redakcyi.

(Tylko abonentom naszego pisma odpowiadamy i udzielamy fachowych rad i wskazówek kosmetycznych).

M. Z. D. „Klemensówka" w Zakopanem otwarta. Możemy Pani polecić pobyt w tej pięknie położonej willi. Obecny kierownik dokłada wszelkich starań, by pod względem zdrowotnym i zabawowym uczynić zadość najwybredniejszym wymogom letników, bawiących w Jego pensyo-

nacie. Sezon letni otwarto niedawno uroczyście wieczorem wokalno-muzykalnym. Zaproszeni goście z Warszawy, Częstochowy i Krakowa, licznie przybyli. Wśród ochoczych tańców przeciągnęła się zabawa do późnej nocy, przeplatana nadprogramowo wspaniale wygłoszonemi deklamacyami przez Panią S. M., tudzież znakomitą grą na fortepianie — Pań: A. W. i G. S.

Litwinka. W Zakopanem nabędzie Pani Shampoo z „Białym Orłem" w aptece. Nadmienić należy przy zakupnie, czy do włosów blond, czy do ciemnych. Preparat ten znakomicie odtłuszcza włosy, nadaje im pożądaną puszystość i wzmacnia cebulki. Wystarczy użyć raz na tydzień. Ciemniejące blond włosy rozjaśnia Shampoo z „Białym Orłem" — b l o n d. W Krakowie jest również do nabycia u firmy: Reim i Sp., Rynek, Linia A—B. Na razie szczegółów odnośnie do tego preparatu nie podajemy w obecnym numerze, albowiem zamieściliśmy pracę o pielęgnowaniu włosów w porze letniej. Zresztą sposób użycia tego preparatu jest załączony do każdej torebki.

U dzieci zbyteczne jest stosowanie płynów do włosów. Zupełnie wystarcza mycie głowy i włosów zapomocą leczniczego Shampoo z „Białym Orlem".

Redaktorowi. Wystawa balneologiczna odbędzie się w r. 1911. Szczegóły jeszcze nie ustalone. Program zamieścimy wcześnie w „Przeglądzie Zdrojowym".

K. B. Polerowanie paznokci proszkami jest szkodliwem; one stają się kruche i łamliwe.

Morawianka. Nastój benzoesowy raczej zaszkodzi tłustej cerze, niżby miał dodatnio wpłynąć.

Szatynka. Gęstym grzebieniem nie należy się wogóle posługiwać. Wyczesywanie nalotów skóry głowy jest bezcelowe, tym bowiem sposobem zdrapuje się tylko powierzchowne warstwy. Oczyścić skórę myciem w gorącej wodzie z dodatkiem Shampoo z „Białym Orłem".

Z. D. Sine zabarwienie zęba da się usunąć środkami utleniającymi. Proszę się zwrócić do dentysty, albowiem korzeń musi być poprzednio odkażony, oczyszczony oraz wybielony.

KORESPONDENCYE.

Truskawiec, 8 lipca.

Sezon główny jak corocznie ogłoszonym został muzyką — która krocząc pośród pochodni wieczorem radośnie przygrywała — tylko nie gościom — którym parada ta zapowiada podrożenie mieszkań, większe utrudnienia w opłacie taksy i t. p. wcale niezbyt przyjemne rzeczy na kieszenie kuracyusza. Samo niebo widocznie niezbyt ucieszyło się tą zmianą, zachmurzyło się bowiem i w tej chwili dość często popłakuje, — a dawniej pośród nieprzerwanej w pierwszym sezonie pogody upragniony deszczyk zmienił się w zupełnie już niepożądaną trzydniówkę. Wprawdzie klub wysila się by rozchmurzyć zasępione i podwyżką mieszkań jakoteż niepogodą oblicza kuracyuszów, mimo to coraz mniej wesoło w zakładzie. W dniu 3 lipca odbył się wspaniale zapowiedziany i wspaniale udany koncert amatorski na cele kapliczki zakładowej — amatorzy i amatorki prawdziwy odnieśli sukces, oklaskiwani z zapałem przez licznie zgromadzoną tutaj bawiącą inteligencyę. Tak śpiew p. Obtułowicz, jakoteż gra p. Judejborej oraz deklamacye prof. Zubrzewskiego przyjęte zostały z należnem uznaniem, tem więcej, że amatorzy nie żałowali trudów, by uświetnić wieczór i przyczynić się do zwiększenia funduszów na rozszerzenie kościółka.

Dnia następnego odbył się w parku festyn, wprawdzie o nie bardzo dobranym i wybrednym programie, festyn finansowo jednak udał się znakomicie.

Zapowiedziany przyjazd aż trzech ministrów nie doszedł do skutku, odwołano go w ostatniej chwili, narażając na poważne straty tutejszego restauratora, który odpowiednie poczynił przygotowania.

W dniu 7 lipca sprawił znowu prawdziwą duchową ucztę melomanom prof. Kochański oraz wiolonczelista p. Moszyński niestety ulewny deszcz przez cały dzień i wieczór trwający powstrzymał wielu od przybycia.

10 lipca odbędzie się koncert na dar grunwaldzki towarzystwa śpiewackiego „Hejnał" ze Lwowa, a spodziewany liczniejszy przyjazd młodzieży prawdopodobnie stworzy szereg reunionów, których nadaremnie oczekuje młodsza i piękniejsza część naszych kuracyuszów.

Z końcem czerwca odbyło się pierwsze w tym roku posiedzenie komisyi zdrojowej pod przewodnictwem Dra Pelczara. Delegatem gości wybrano p. Paszkodzkiego. W ożywionej dyskusyi omówiono wiele żywotnych kwestyi — jak łazienek borowinowych, porządku i innych drobniejszych szczegółów, niemałego jednak znaczenia tak dla zakładu jak i przybywających kuracyuszów.

Lista gości przekroczyła cyfrę 1900, mimo że zjazd ostatnimi dniami był mniej licznym, jak to było z końcem pierwszego sezonu. Uderzającym wielce objawem jest coraz to zwiększający się przyjazd królewiaków, widać że sława Truskawca coraz to większe zatacza kręgi.

Automobile zrobiły prawdziwe fiasko, zawodząc pokładane w nich nadzieje, od 2 tygodni nie dają znaku życia.

Szczawnica, 27 czerwca 1910.

Tegoroczny sezon ważnem zaznaczył się zdarzeniem, zakład bowiem na Miedziusiu przeszedł z rąk dawnego dzierżawcy pod zarząd nowonabywcy Szczawnicy t. j. hr. Stadnickiego, co też każdemu przyjezdnemu zaraz w oczy się rzuca. Domy pięknie odnowione, świeżo umeblowane, park nowem ogrodzeniem otoczony, zupełnie inaczej niż za dawnej, rabunkowej gospodarki się przedstawiają. Każdy bezstronny przyznać musi, że nowy zarząd już w pierwszym roku bardzo wiele dobrej woli i energii okazał, co budzi dobre na przyszłość nadzieje.

nazywania domów na modę niemiecką i łączenia na domiar złego z tymi barbaryzmami nazwisk mistrzów mowy polskiej. I tak na dawnej willi Zielonków widnieje napis: „Willa Kraszewski", zaś na domu dawniej Święcickich: „Willa Mickiewicz". Przecież to brzmi ohydnie!

Ze spraw zdrowotności publicznej zanotować należy bardzo ważny nabytek t. j. wybudowanie domu izolacyjnego, bardzo korzystnie, w niewielkim od górnego zakładu oddaleniu położonego, a przecież zupełnie odosobnionego. Oby jak najrzadziej bywał przez mimowolnych mieszkańców zajęty!

Na koniec parę uwag krytyki pod adresem komisyi zdrojowej. Po pierwsze wyrządzona publiczności przykrość przez skasowanie rannego targu na placu Dietla, który w latach poprzednich wielką stanowił dla wszystkich wygodę i którego brak wielki ogólnie odczuwać się daje.

„Morskie Oko od strony Rybiego Jeziora".
Karta z albumu „Tatry" wydanego nakładem „Stelli" Wydawnictwa Dzieł Sztuki w Bochni.

W górnym zakładzie pracuje się dalej nad rozszerzeniem parku na gruntach powyżej zakładu położonych, a jeszcze przez poprzednią właścicielkę Szczawnicy t. j. krakowską Akademię Umiejętności nabytych. W tym roku dosadzono bardzo wiele drzewek, rozpoczęto budowę ścieżek oraz poustawiano wiele nowych ławek. Nową tę część parku nazwał nie wiedzieć kto i po co z rusińska „połoninami" — tak jakby język polski za ubogi był we własne nazwy.

Prywatni właściciele domów krzątają się także około ulepszeń i z każdym rokiem nowa jakaś willa przybywa. Tego roku powstał w górnym zakładzie mały wprawdzie, lecz ślicznie i nader korzystnie położony dom p. Oleksego pod nazwą „Wacławówka", urządzony z najzupełniejszym komfortem. Skoro już mowa o prywatnych willach, nie sposób pominąć milczeniem nowego a okropnego zwyczaju

Wszak raczej ułatwiać niż utrudniać nabywanie nabiału, jagód i t. p. leczącej się publiczności należy — a i kontrola targowa w miejscu łatwo dostępnem, tuż pod okiem lekarza i inspektora zdrojowego, bardziej ścisła i częsta. Drugim przedmiotem krytyki, to nowa broszurka z opisem zakładu szczawnickiego, znacznym prawdopodobnie nakładem, gdyż strona zewnętrzna wspaniale się przedstawia, przez komisyę zdrojową wydana. Nie radziłbym jednak nikomu stosowania się do wskazówek w broszurze tej zawartych. Może to błędy drukarskie, — w takim razie korekta za wiele pozostawiałaby niedokładności, — jednak i rzeczowych dużo tam myłek i opuszczeń. Jeśli się weźmie na uwagę, że broszurka taka służyć ma jako przewodnik dla publiczności — (wszak lekarze chyba gdzieindziej t. j. w podręcznikach szukają informacyi) — to nasadzenie łacińskich nazw chorób w podobnej popularnej

broszurze zupełnie jest zbytecznem, za to brak całkowity danych meteorologicznych, choćby z ostatniego tylko roku. Wskazówki takie jak np. oznaczenie odległości ze Szczawnicy do Krościenka na 3 km. (w rzeczywistości 6 km.), lub z Nowego Sącza do Szczawnicy na 43 km. (w rzeczywistości przeszło 50 km.) dowodzą, że autor chyba nigdy tej drogi nie przebywał, ani nawet na mapę nie spojrzał. Humorystycznemi są wprost rady dla wycieczkowców, by np. ze szczytu (sic) „Siodełka“ położonego na prawym brzegu Dunajca, szli na szczyt „Sokolicy“ po lewym brzegu tej rzeki się wznoszącej, — prawdopodobnie sądzi autor, że każdy wycieczkowiec ma z sobą co najmniej Bleriota lub innego jakiego Hieronymusa. Na „Trzy Korony“ ma autor drogę tylko od Krościenka, tymczasem od pienińskiego potoku, od Polanki, lub od Czerwonego klasztoru znacznie piękniejszy dostęp. Wymaganie umiejętności chodzenia po „niewygodnych ścieżkach“ od udających się pieszo drogą pienińską do Czerwonego klasztoru, wywołuje wprost uśmiech politowania, gdyż w takim razie musiałyby np. w Krakowie osoby po Błoniach lub we Lwowie po parku Kilińskiego spacerujące, do takich przechadzek jakiś uprzedni „training“ przebywać. — Rozpisałem się cokolwiek może zanadto o tym „przewodniku, ale szanująca się instytucya nie powinna do czegoś podobnego dopuszczać, gdyż skoro się daje firmę, to musi się odpowiadać także za prawdziwość informacyi. *K. I.*

Swoszowice.

Sezon tegoroczny znacznie od poprzednich ruchliwszy dzięki energicznym i troskliwym zabiegom obecnego dzierżawcy Dra Józefa Zanietowskiego rozpoczął się uroczystem nabożeństwem, celebrowanem przez trzech duszpasterzy pochodzących z trzech zaborów Polski. Zauważyć należy i na dobro zdrojowiska zapisać widoczną na każdym kroku dbałość o porządek, czystość i wygodę kuracyuszy. Z powodu bliskości miast Krakowa i Podgórza i wygodnego połączenia kolejowego i omnibusem znaczna liczba leczących się mieszka tam, a przyjeżdża tylko do kąpieli. Każdy omnibus z kolei i z Krakowa przybywa zapełniony, mniej zamożni ciągną „gęsiego“ ze stacyi kolejowej ku Zakładowi, nie brak też codziennie prywatnych ekwipaży i dorożek, a nawet automobili, przywożących zamożniejszą garstkę gości. Komisya zdrojowa odbyła onegdaj posiedzenie pod przewodnictwem starosty p. Bodnara, na którem omawiano sprawy miejscowe głównie projektowane ulepszenia i inwestycye.

Wiadomości bieżące.

Bojkot zdrojowiska. W ubiegłym miesiącu odbyli lekarze bukowińscy w Czerniowcach zgromadzenie, na którem zaprotestowali przeciwko najnowszym zarządzeniom Zarządu Dornawatry i powzięli szereg uchwał; między innemi uchwalili bojkotować tę miejscowość kąpielową tak długo, dopóki zarząd nie cofnie swych zarządzeń. Cała sprawa powstała stąd, że zarząd Dornawatry zarządził, iż tego roku jedynie tylko lekarz zakładowy mieć będzie prawo zaordynowania kąpieli bezpłatnych lub po cenach zniżonych. Dotknięci tem zarządzeniem lekarze ordynujący w Dornawatrze zwrócili się z zażaleniem do ogółu lekarskiego, a ten stanął po ich stronie. Równocześnie lekarze bukowińscy zwrócili się do zarządu Franzensbadu, aby zechciał wszystkim kuracyuszom, którychby zamiast do Dornawatry wysłali do Franzesbadu, przyznać zniżkę taksy i cen kąpielowych. Franzesbad natychmiast zawiadomił, iż udziela wszystkim kuracyuszom z Bukowiny 50% opustu. To ostatnie jest bardzo niepiękne ze strony lekarzy.

Tournée koncertowe „Echa“. Lwowskie Tow. śpiewackie „Echo“ urządza w bieżącym sezonie wielkie turnée koncertowe po zdrojowiskach pod osobistem kierownictwem swojego dyrektora p. J. Galla i ze współudziałem p. K. Niedzielskiego, tenora opery poznańskiej, oraz p. W. Kalicińskiego, zaszczytnie znanego deklamatora-humorysty. Sympatyczna a znakomicie ześpiewana drużyna, koncertować będzie 31 lipca w Truskawcu, 1 lipca w Rymanowie, 3 sierpnia w Krynicy, 4 sierpnia w Żegiestowie, 6 sierpnia w Zakopanem. Przypuszczać należy, że tak ze względu na współudział wybitnych sił artystycznych, jakoteż ze względu na piękny a bogaty program tych koncertów, będą one pierwszorzędną atrakcyą sezonu naszych zdrojowisk.

Zakład zdrojowy w Iwoniczu dla wygody gości kąpielowych zaprowadził omnibus, który kursuje pomiędzy stacyą kolejową a Zakładem, a którego ceny znacznie są niższe, aniżeli ceny dorożek prywatnych.

Do Szczawnicy do dnia 4 lipca przybyło drużyn 680, gości 994.

ODPOWIEDZI REDAKCYI.

„Nieznajoma“ Krynica. W wymienionym wypadku zgadzamy się zupełnie z zapatrywaniem lekarza i uważamy mydło Malinowskiego, za najlepsze, atoli bez zapachu.

J. P. Jedzie się przez Nowytarg.

K. W. Wyjaśnienia na miejscu.

Dr. W. Zybl. Prosimy zgłosić się do redakcyi.

„Przegląd zdrojowo-kąpielowy“ znajduje się we wszystkich wagonach kolejowych, restauracyach, cukierniach, kawiarniach i t. p.

Redaktor odpowiedzialny:
Dr. Jan Frączkiewicz.